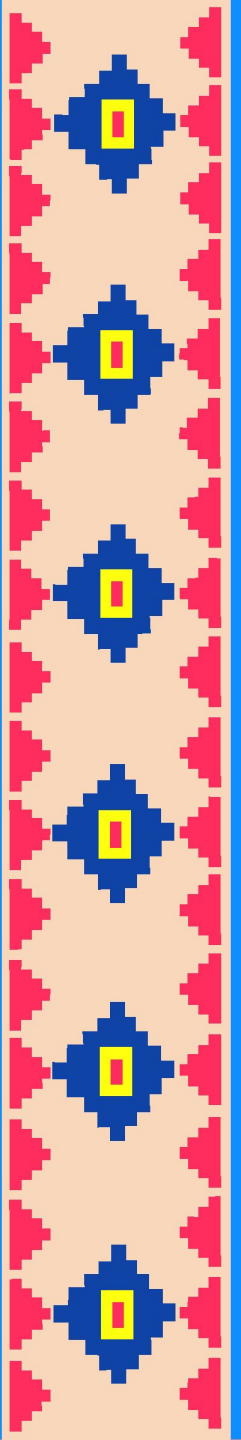
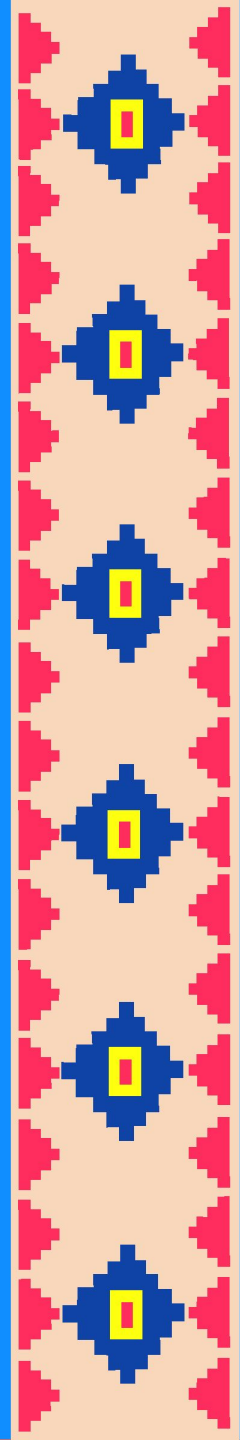
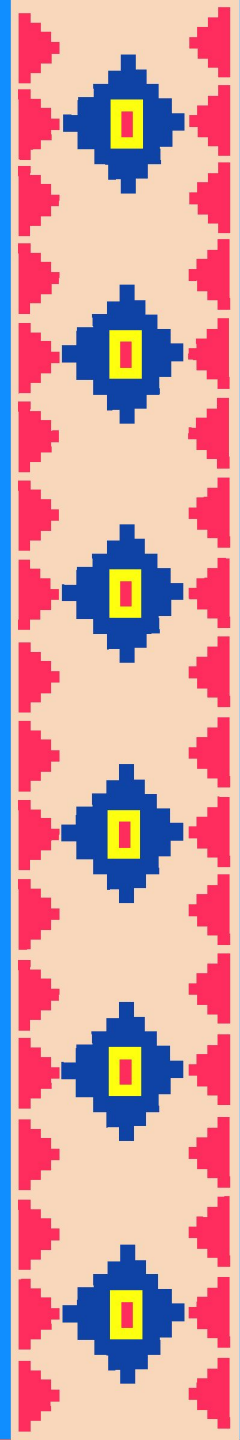

Види ораторського
мистецтва і жанри.
Академічне
красномовство, його
характерні ознаки,
різновиди (наукове,
науково-популярне,
навчальне)

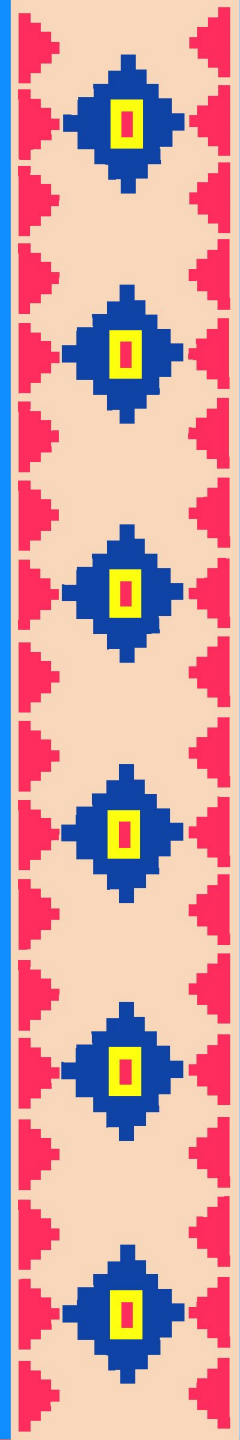

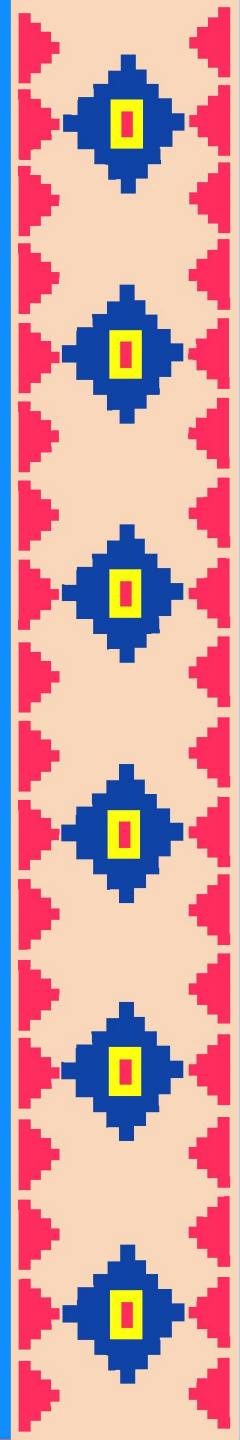
Соціально-політичне красномовство є одним із найдавніших родів красномовства, яке уславило імена Цицерона, Демосфена і інших видатних ораторів Античності та пізніших часів. Демократизація суспільного життя стимулює ораторську творчість громадян на зборах, мітингах, сесіях Верховної Ради, сесіях Рад народних депутатів, у клубі, на польовому стані, на радіо, телебаченні тощо. Духовно-інтелектуальна енергія людей передається завдяки активізації публічного переконливого слова, яке під тиском соціально-економічної кризи, політичних катаклізмів стає все гострішим, соціально вагомим, необхідним за умов відстоювання певних позицій, власних поглядів.

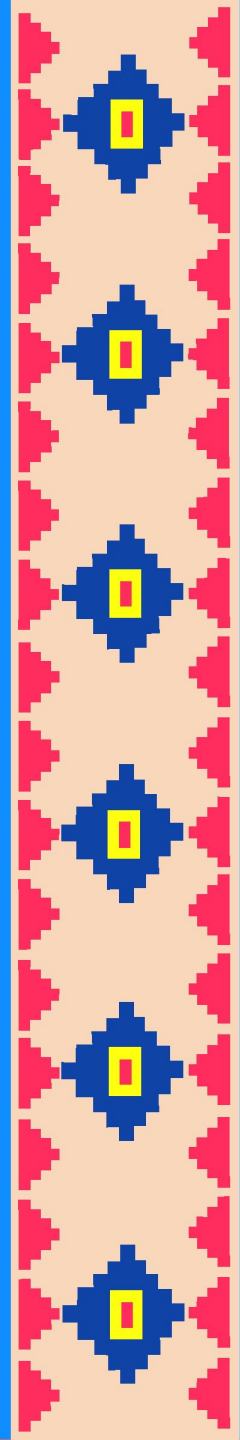
Політична промова - один із найважливіших видів соціально-політичного красномовства, класичний жанр ораторського мистецтва, до того ж найдавніший. Дієвість політичних промов змушує політиків надзвичайно вдумливо ставитися не лише до їх змісту, а й до форми - мови, стилю, композиції усного або письмового політичного виступу (тексту). Політичні промови античних ораторів, зокрема «Про вінок» Демосфена, «Філіппіки» Цицерона - неоціненна скарбниця досвіду публічних виступів, особливо в період зростання національної самосвідомості народу України, його духовно-інтелектуального відродження.

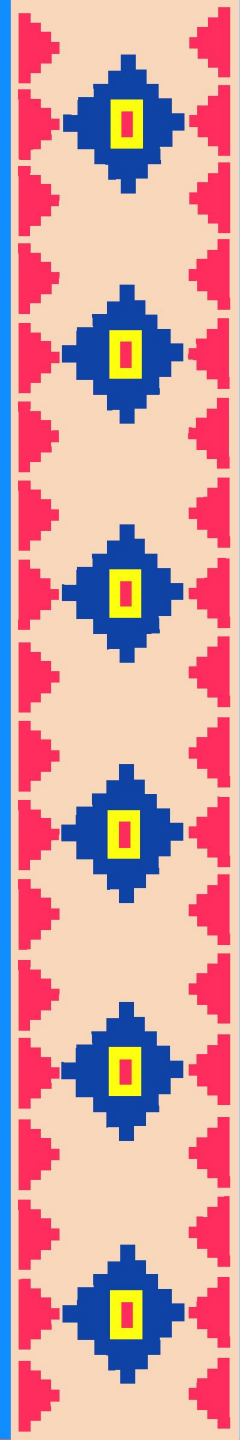
Парламентське красномовство - різновид соціально-політичного роду ораторського мистецтва, в якому є чимало «секретів» публічного переконання аудиторії, зокрема оригінальність думок, ґрунтовні спостереження, яскраві описи, гумористичні сценки, щирі почуття тощо. Ці класичні постулати можуть не виконуватися, а цінність, дієвість парламентського красномовства девальвуватися від популістської маніпулятивної позиції парламентаря, що мало місце у парламентській діяльності ряду представників держав колишнього СРСР, а також СЛІД.

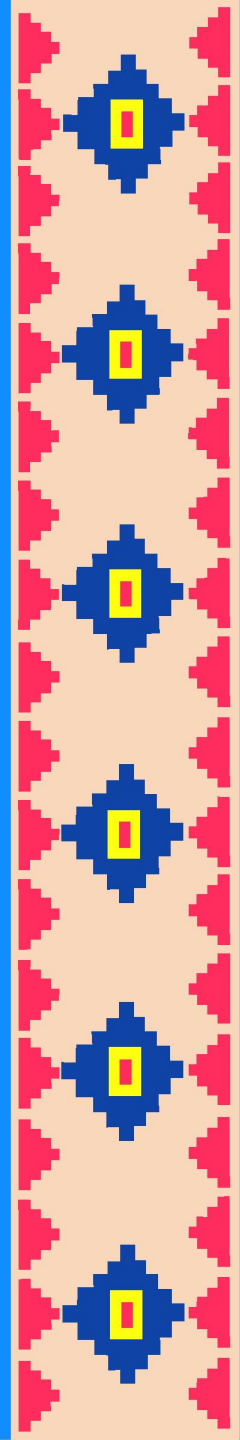
Мітингова промова має на меті з'ясувати, зробити зрозумілою якусь актуальну, значущу, хвилюючу громадську проблему, спонукати слухачів до певних дій. Вона перебуває на стику політичного й дипломатичного жанрів красномовства, відзначається посиленою експресивністю, виразністю, апелює до колективних емоцій, прагнень, часом виступає своєрідною прелюдією до мобілізації колективних зусиль для важливої та невідкладної мети.

Теоретичне й практичне оволодіння всіма різновидами соціально-політичного красномовства як формами публічного виступу необхідне тим, хто займається активною освітньо-виховною, громадсько-політичною діяльністю.

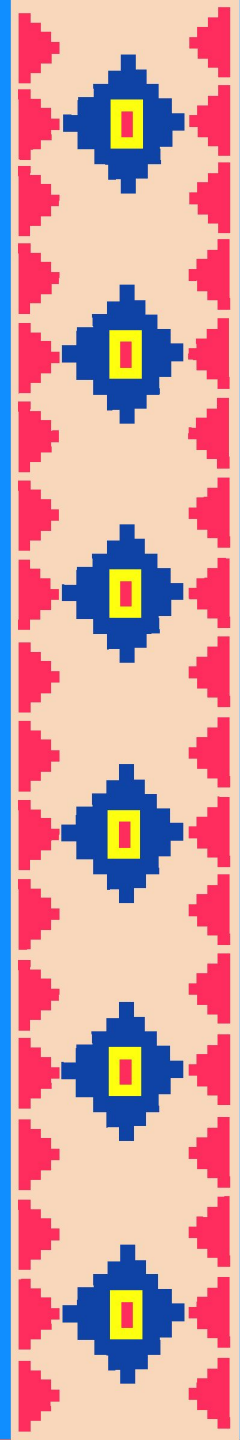

Академічне красномовство - один із найдавніших видів ораторського мистецтва, зокрема у риторичній традиції слов'ян. Просвітницька діяльність Ярослава Мудрого, князя Володимира та багатьох інших видатних діячів культури заклала основи академічного (шкільного, вузівського) красномовства. Видатні вчені, зокрема Феофан Прокопович, Іоанікій Галятовський, Григорій Сковорода, Михайло Ломоносов, Петро Могила та інші, були не лише творцями, а й пропагандистами наукових знань, які вони прагнули наблизити до найширших народних мас.

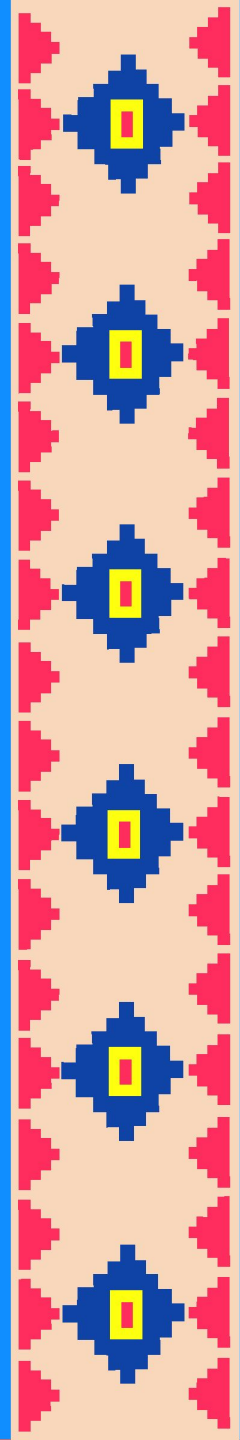

Академічне красномовство
поділяється на три види:

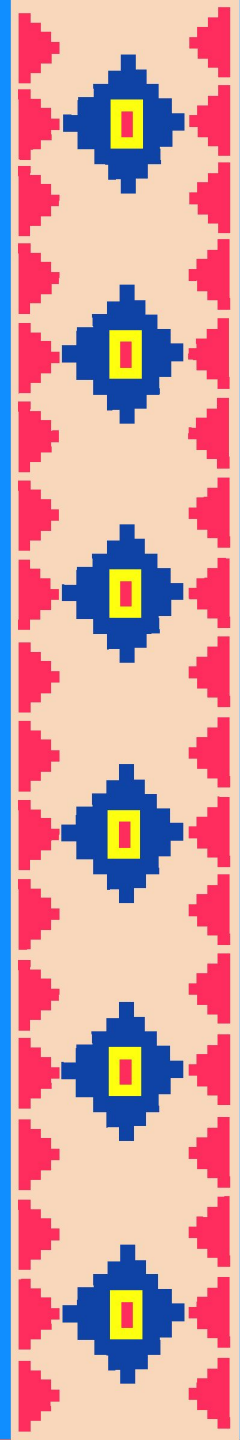
- 1) власне академічне (наукова доповідь, реферат, огляд, дискусія);
- 2) вузівське красномовство (лекція, цикл лекцій);
- 3) шкільне красномовство (шкільна лекція, розповідь, опис, бесіда тощо).

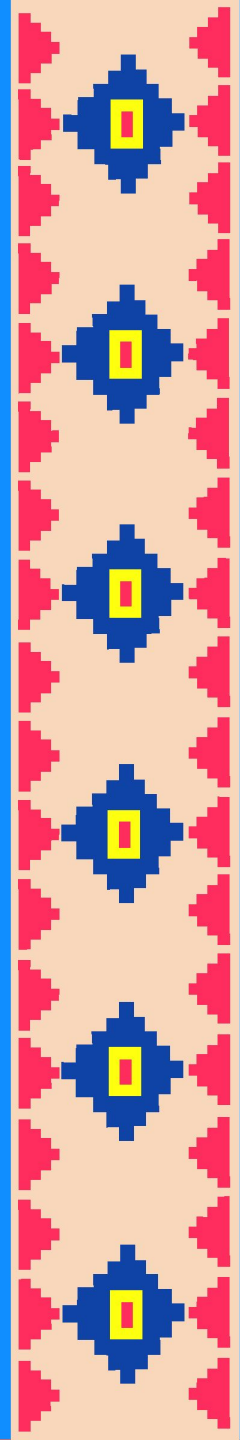
Академічне красномовство, на думку багатьох дослідників, зокрема А.Ю. Михневича, є фундаментом, базою лекційної пропаганди, яка набула особливої популярності, масовості у 60-80-ті роки ХХ ст., але у 90-ті роки переживає кризу, шукає нові форми й методи роботи з масовою аудиторією, позбувається догматизму, схоластичності, певної заідеологізованості.

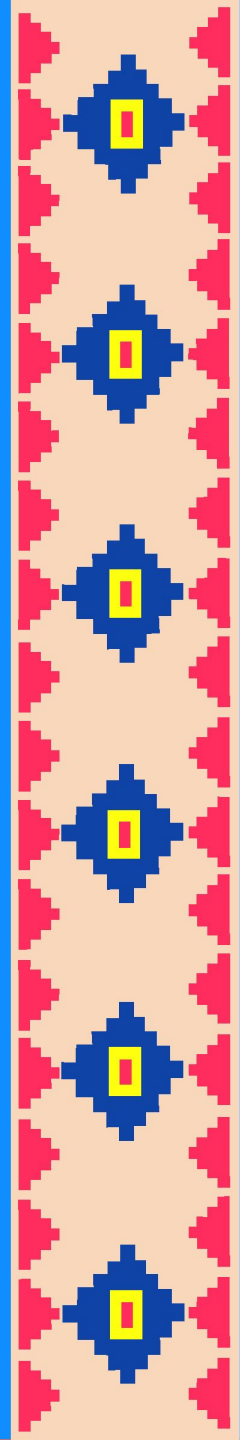
Питання вузівського та шкільного красномовства вчителя досліджували багато вчених; вони відзначали пізнавально-виховний потенціал живого слова вчителя, що було спрямоване не лише до розуму, а перш за все до серця вихованців. Педагогічна та риторична спадщина В.О.Сухомлинського, Івана Огієнка, С.П.Іванової, Є.О.Ножина, Ю.В.Рождественського та інших справила значний вплив на формування академічного красномовства вчителя, вихователя, лектора за нових демократичних умов.

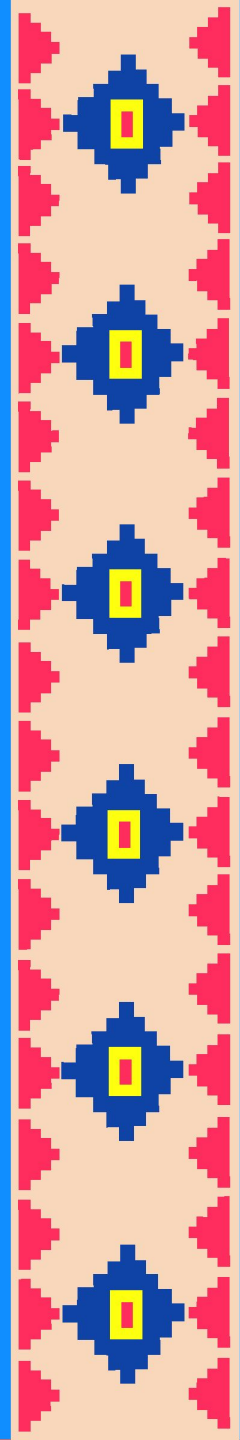
Соціально-побутове красномовство охоплює соціально значущі побутові ситуації. Сюди відносять ювілейну, похвальну промову, надмогильну, усну побутову оповідь, тост (застільна промова), анекдот тощо. Соціально-побутове красномовство має яскраво виражені національні традиції, виступає частиною національної духовної культури народу, його логосфери, живить розвиток усіх інших видів красномовства.

Спеціалісти відзначають велику роль побутового красномовства у розвитку ораторських здібностей мовця, зокрема вчителя-вихователя, який повинен діяти адекватно ситуації, переконливо, впливово, у найрізноманітніших соціально-побутових ситуаціях виховувати комунікативну культуру своїх учнів, вихованців.

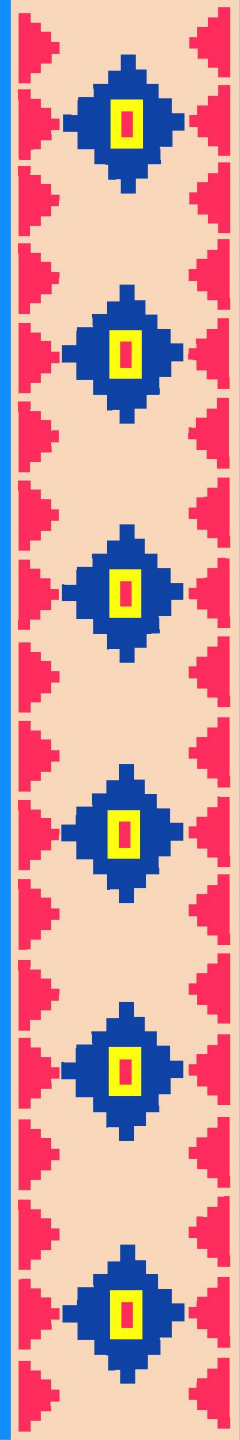
Неперевершеним розповідачем своїх усних гумористичних оповідань був український письменник Остап Вишня; блискучі «вечірні розмови» тривалий час вів із слухачами й читачами газет незабутній Максим Рильський. Особливою пошаною у всьому світі користуються майстри застільних промов (тостів) народів Закавказзя, Середньої Азії. Полонив серця вихованців усними побутовими оповіданнями, мудрими казками великий педагог В.О.Сухомлинський, який творив їх у Школі під Блакитним Небом, у Школі Радості.

Лекційно-пропагандистське красномовство активно розвивалося у 30-80-ті роки ХХ ст.. але у 90-ті роки у зв'язку із глибокими соціально-політичними зрушеннями переживає певний кризовий період.

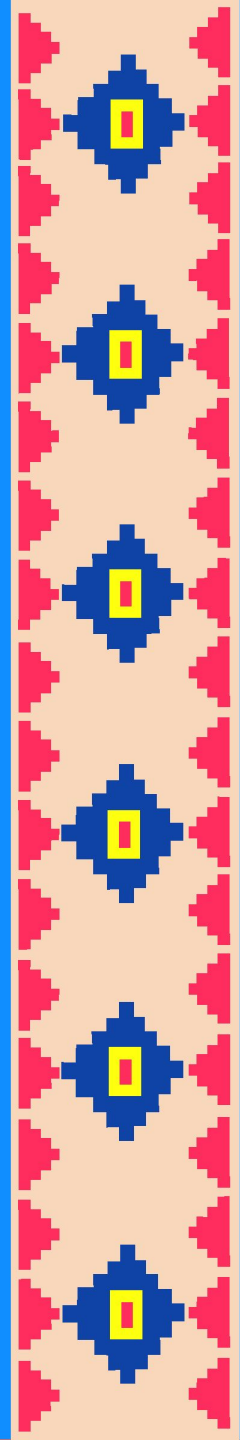
Цей рід ораторського мистецтва включає три основні види:

- 1) науково-теоретичні лекції;
- 2) науково-популярні лекції (лекція-концерт, кінолекція, лекція-екскурсія);
- 3) науково-методичні лекції.

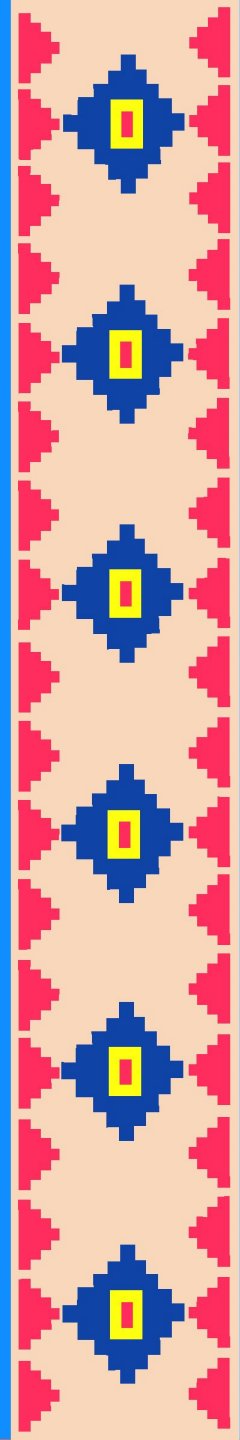

У кожному із цих видів красномовства наукові проблеми розглядалися за трьома видами аудиторій; спеціалістів, неспеціалістів, спеціалістів-лекторів (методистів).

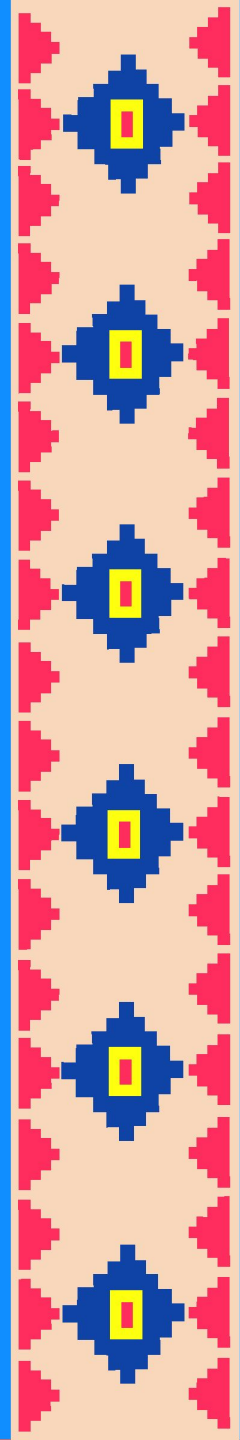
Науково-популярні лекції містять у собі, крім логічно побудованого наукового змісту, елементи експресивно-емоційні, які «включають» психологічні канали сприйняття слухачів, сприяють формуванню переконання. Вони мають досить багато підвидів; крім зазначених, це і лекція-інформація, і лекція-репортаж, і лекція-спогад, лекція-інструктаж, лекція-показ, лекція-бесіда тощо.

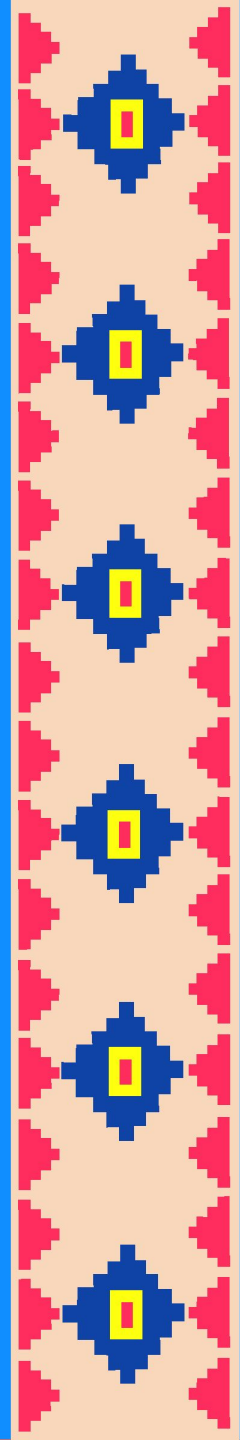
Педагогічна діяльність учителя, викладача вузу включає в себе безліч елементів лекційно-пропагандистського красномовства в усіх видах та підвидах, зокрема, вчитель може виступити і як оратор, і як полеміст, майстерно й доцільно використовуючи елементи науково-теоретичної, науково-популярної, науково-методичної лекцій з акцентом на науково-популярний напрям у молодших, середніх класах та науково-теоретичний - у старших;

вузівський викладач на гуманітарних факультетах, зокрема на педагогічному, філософському, філологічному, журналістики, акцентує увагу студентів на методичних, технологічних засадах красномовства педагога, формуючи риторичну особистість майбутнього педагога - майстра усної переконуючої комунікації.

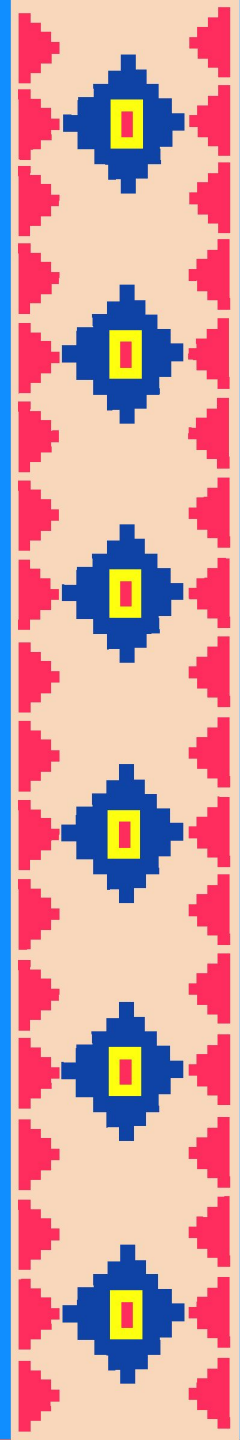
Учитель, викладач не повинні зловживати монологічними формами у своїй лекційно-пропагандистській практиці. Варто активно використовувати діалогічні й полілогічні форми комунікації, що стимулюють мисленнєво-мовленнєву та комунікативну діяльність учнів, студентів. Цикли лекцій створюються на основі єдності предмета і проблеми обговорення; вони є досить продуктивним шляхом у викладі ґрунтовних науково-теоретичних проблем, складних за змістом, широких за обсягом або популярних, модних, які відповідають запитам даної аудиторії.

Лекція-інформація містить у собі повідомлення про невідомі слухачам факти, є найпоширенішим видом у лекційній діяльності вчителя, викладача вузу.

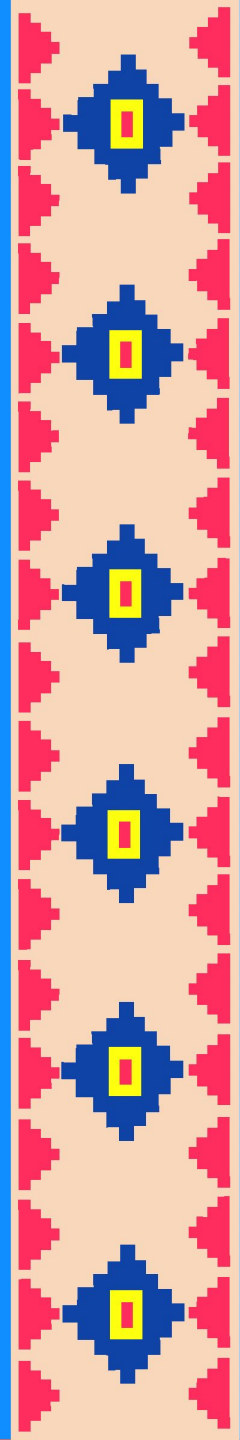
Лекція-інструктаж готує слухачів до виконання якоїсь роботи, відзначається методичною спрямованістю.

Лекція-показ - це розповідь про певні методи роботи із демонстрацією того, як необхідно цю роботу виконувати.

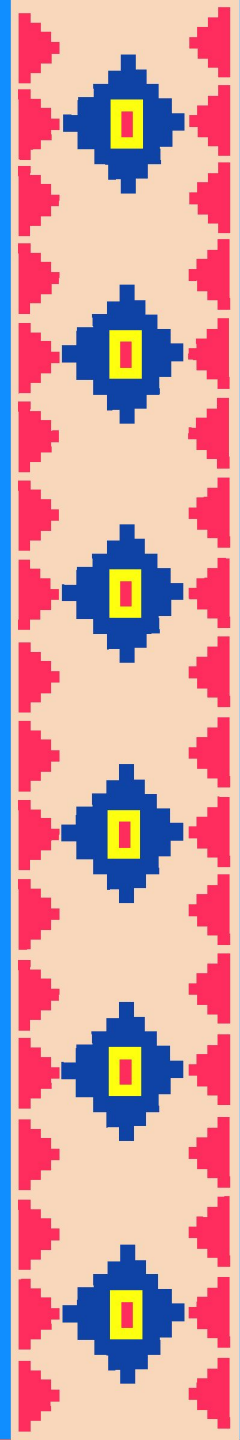

Лекція-бесіда має діалогічну спрямованість, тому що мовець включає в інтелектуальну співтворчість аудиторію, чим значно активізує її увагу, інтерес до обговорюваних проблем.

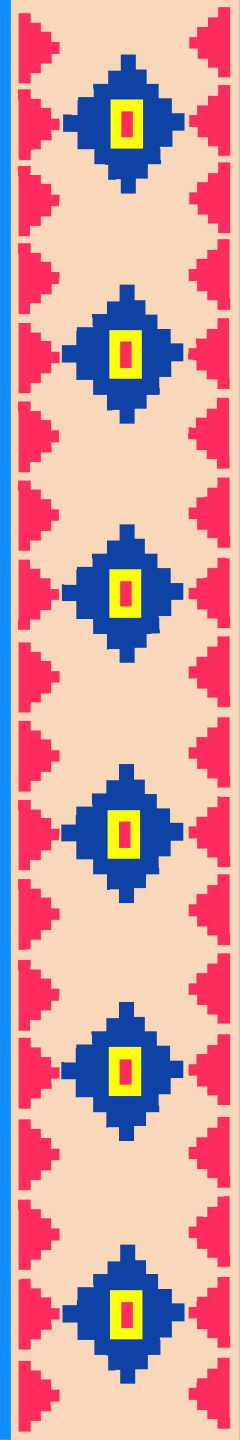
Лекція-репортаж є розповіддю про побачене під час екскурсії, подорожі історико-культурними місцями рідної або зарубіжної країни, враженням про зустріч з цікавою людиною тощо. Найчастіше використовується на заняттях у групах із журналістським профілем навчання.

Лекція-спогад присвячена подіям історії, учасником чи свідком яких був оратор. Вона відзначається значним ступенем інтимізації процесу спілкування, довірливістю, емоційністю, яскраво виявляє духовно-інтелектуальний світ мовця, систему його цінностей, запити, потреби, цілі.

Педагог-оратор мусить володіти особливостями всіх цих видів та підвидів лекційно-пропагандистського красномовства, відчуваючи запити аудиторії, формуючи своїм живим словом нові високі громадсько-політичні інтереси слухачів, їхню життєву позицію, акцентуючи увагу на лекції-бесіді, демократичнішому підвиді лекційно-пропагандистського красномовства в умовах гуманізації та демократизації освіти.

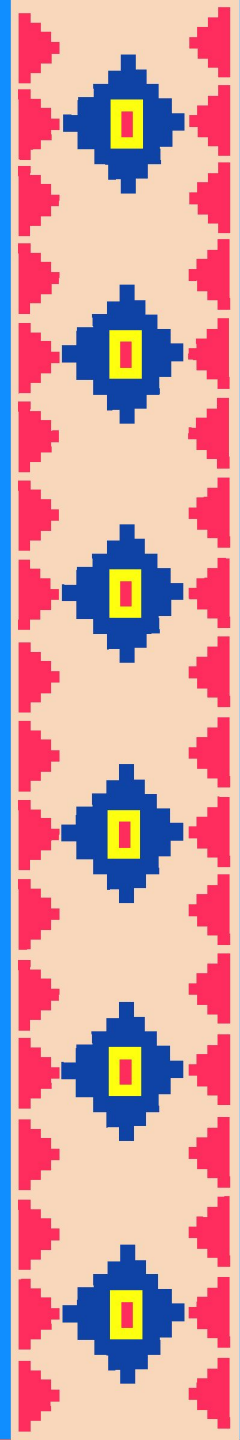

Дипломатичне красномовство - розвивається у державах, які проводять активну державотворчу політику, формують свій міжнародний авторитет тощо.

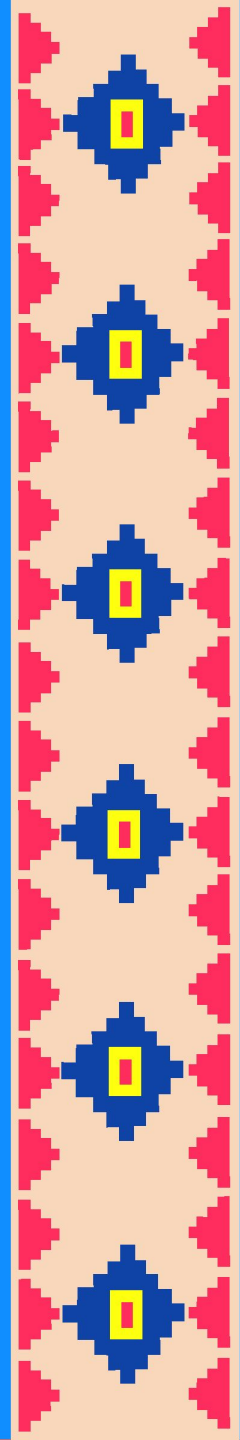
Українське дипломатичне красномовство зазнало розквіту в різні періоди державного будівництва, зокрема за часів Богдана Хмельницького, Запорізької Січі, а також у період розбудови незалежної, суверенної України у 90-ті роки ХХ ст.

Дипломатичне красномовство охоплює в себе такі два основні види:

- 1) промова па міжнародній конференції;
- 2) промова у процесі дипломатичного акту.

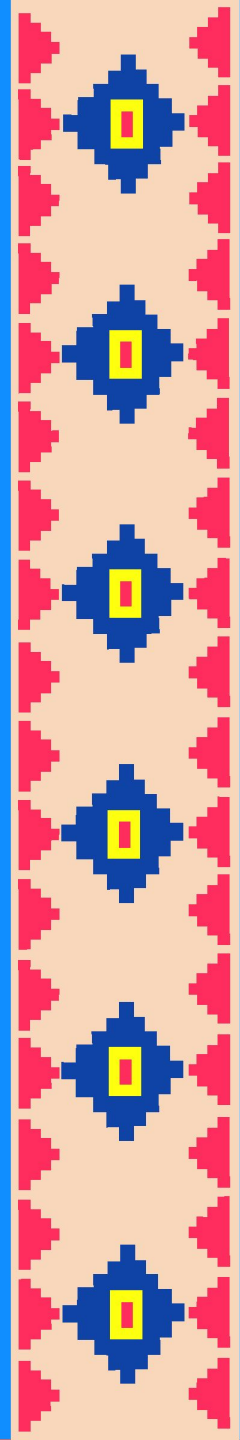

Зазначимо, що дипломатичне красномовство вимагає від оратора високого рівня мисленнєво-мовленнєвої та комунікативної культури, зокрема абсолютно правильної вимови, вільного володіння рідною та іноземною мовами, ясності мислення і мовлення, точності, стислості, доцільності мовлення, розвиненого чуття мови, високого загальнокультурного рівня, освіченості, інтелігентності, індивідуального стилю мовлення, спілкування, думок, ідей, пропозицій.

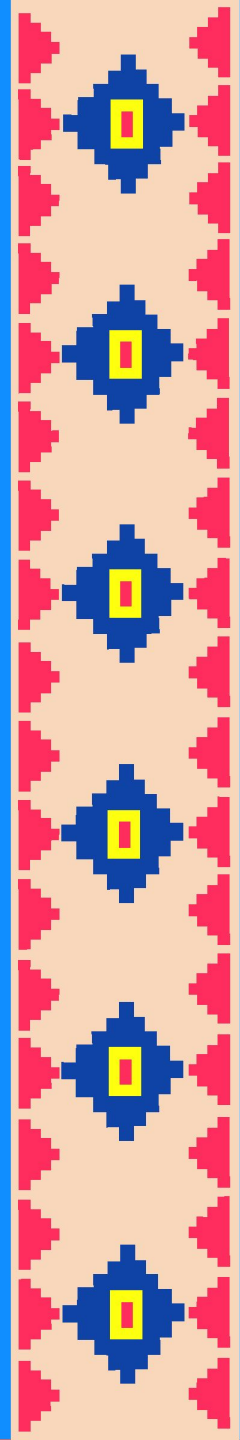

Дипломатичне красномовство в Україні нині активно розвивається, закладаються основи українського національного красномовства дипломатів суверенної незалежної держави, яка повинна посісти гідне місце на міжнародній арені.

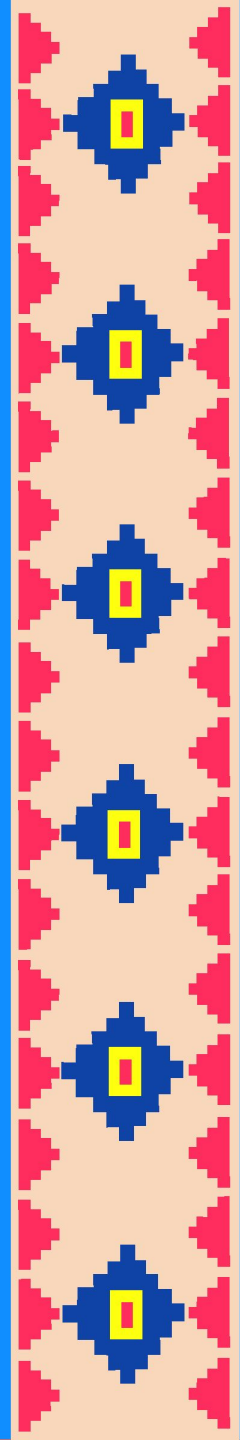
Красномовство людини, яка мусить ефективно діяти словом у різних комунікативних ситуаціях, зокрема при спілкуванні з іноземцями, має включати в себе елементи дипломатичного красномовства, яке дозволить досягти поставленої мети найкоротшим шляхом - шляхом професійного володіння живим переконуючим словом.

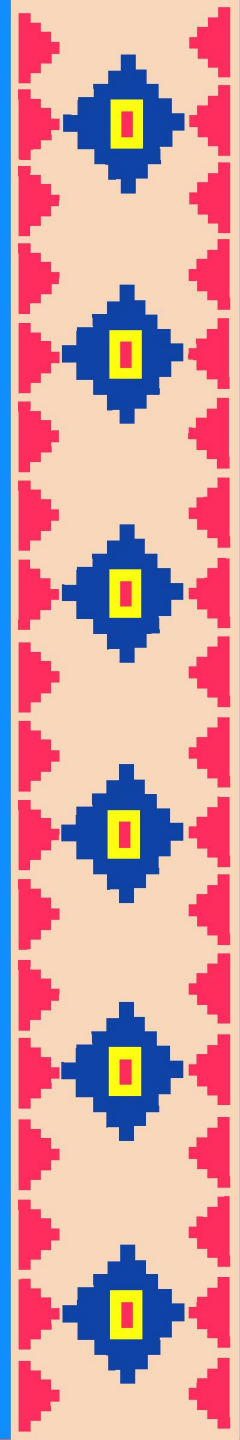
Військове красномовство є одним із найдавніших; воно розвивалося в усі часи та в усіх народів, зокрема й в Україні в період відстоювання нею своїх національно-політичних інтересів, боротьби із численними іноземними ворогами. Слово - це зброя, сила й могутність якої визнавалася й визнається провідними воєначальниками, політиками, державними діячами, а також спеціалістами у сфері ораторського мистецтва від часів античності й до наших днів.

Українське військово-красномовство найяскравіше представлене в ораторській спадщині часів Запорізької Січі, а також у документах, матеріалах, мемуарних спогадах провідних військових діячів періоду Великої Вітчизняної війни, коли хід військових подій часом прямо залежав від сили переконливого слова командира.

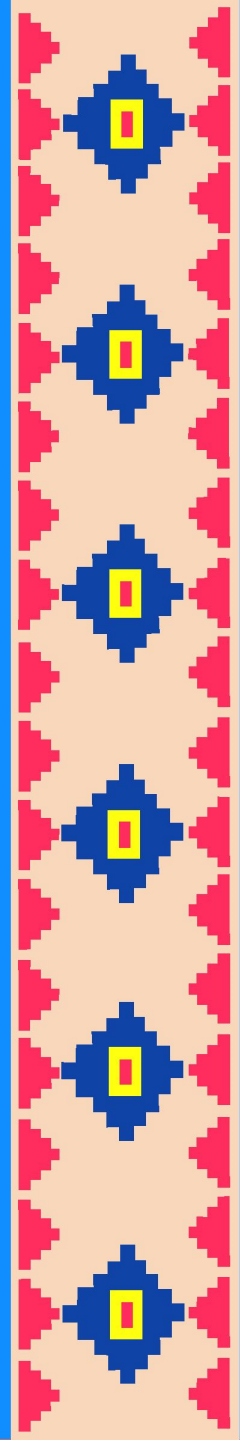

Усім пам'ятне військове красномовство князів Київської Русі, котрі завжди попереджали порогів про те, що йдуть на них війною: «Іду на ви!»; талановита військова (теоретична й практична) спадщина О.В. Суворова - автора славнозвісної праці «Наука перемогати», де в одному з розділів Суворов виклав основи «Словесного повчання солдатам». Тут подано основні засади військового красномовства: говорити із солдатами їхньою мовою, мислити своєю головою, діяти відповідно до обставин, майстерно маневруючи, розвивати творчість, а не шаблонність у всьому з метою перемоги над ворогом, який може бути численнішим, але слабкішим духом від «солдат-героїв», «диво-богатирів».

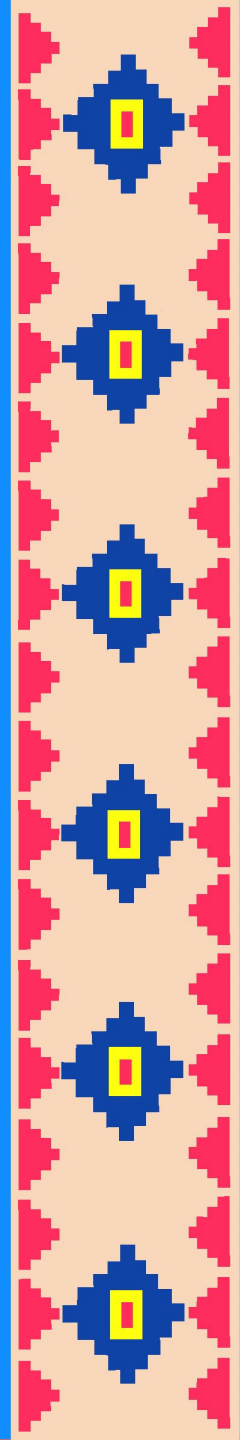
Мова військових відзначається лаконізмом, наближеністю до розмовного мовлення, насиченістю прислів'ями, приказками, афоризмами, оригінальністю, доцільністю, кмітливістю, дотепністю.

Військове красномовство має кілька основних різновидів: промова-наказ, інструктивна промова, виступ на військово-політичну тему, надихаюча промова, заклик. Комісари Великої Вітчизняної війни активно використовували такий різновид військового красномовства, як бесіда перед боєм, щира бесіда після бою, де широко використовувалися емоційно-психологічні фактори, зокрема гумор, гостре дотепне слівце.

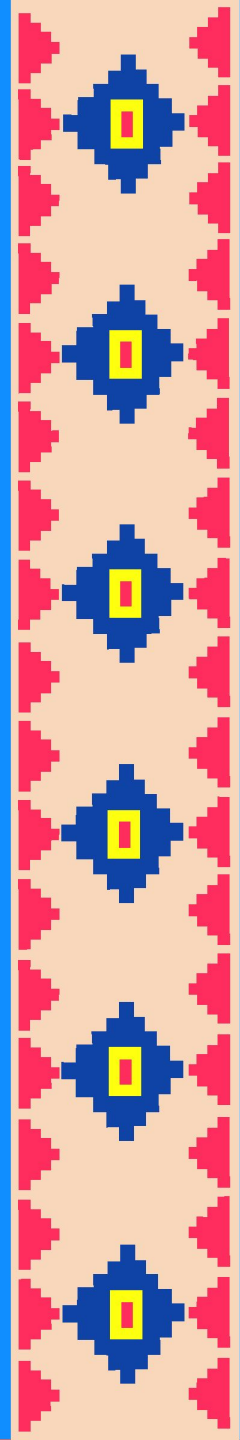

Рекламне красномовство - один із різновидів соціально значущого красномовства, що активно розвивається на Заході і починає розвиватися у незалежній демократичній Україні.

Тід рекламним мовленням на Заході мається на увазі особлива сфера практичної діяльності, продуктом якої є словесний твір - рекламний. Його основні риси - зміст і зовнішнє оформлення (відмінні від нерекламних), функціональні ознаки, місце у загальній сукупності текстів, які створюються даною мовою.

Зокрема, американська реклама - це складна структура, у створенні якої беруть участь художник-ілюстратор, лінгвіст-рекламолог, рекламний агент, менеджер та інші. Реклама - це особливий «товар»; її зміст не повинен зашкодити покупцям, тому в ній наявні елементи правових та етичних характеристик. Друкована реклама має на меті зачепити увагу покупця, зацікавити, викликати бажання купити товар, що рекламується. Логічна сторона тексту підпорядкована естетичній, вона повинна бути максимально зручною для сприйняття, а також бути ясною, привабливою, емоційною, як певний вид кодових ідеологічних текстів.

Рекламне красномовство в Україні робить перші кроки на шляху завоювання як внутрішнього, так і зовнішнього ринку, йому ще бракує професіоналізму, культури, інколи зраджує почуття міри й смаку, вже з'являються свої штампи, кліше, які не приваблюють аудиторію, відлякують «крикливістю», настирливістю або прямими запозиченнями.